

PUSULAN KYLÄSUUNNITELMA 2021

*"Kyl hyvä kaffe on pal parempaa ku huano, sanos Reenvallin Eetla"
- Kummot silloon oikeen mahroi olla*

PUSULAN KYLÄSUUNNITELMA 2021

1. versio 4/2021

Ilmakuvat (kansi, sivu 2 ja takakansi) Henrik Saarikko, 2020

Muut kuvat Liisa Jääskeläinen

Taitto Jenna Härmä

Tämä julkaisu on laadittu osana Lohjan Kylät ry:n Toimivat Kylät -hanketta. Toimivat Kylät -hanke on saanut tukea Leader Ykkösakseli -ryhmältä. Saatu tuki on osa Euroopan maaseudun kehittämisrahastoa.

SISÄLLYSLUETTELO

JOHDANTO KYLÄSUUNNITELMAAN	4
2. MENNEISYYDESTÄ NYKYISYYTEEN	5
2.1. PUSULAN HISTORIAA	5
2.2. PUSULAN KUNNASTA LOHJAN KAUPUNKIIN	7
3. KYLÄKYSELY	8
3.1. AINUTLAATUINEN YHDISTELMÄ – PUSULA	8
3.2. LASTEN NÄKÖKULMIA	11
3.3. KYSELYSTÄ KYLÄN KEHITTÄMISEEN	14
4. KYSELYSTÄ KYLÄSUUNNITELMAAN	16
4.1. NÄKÖKULMIA ETEENPÄIN	16
4.2. KIRJASTOSTAKO KYLÄN OLOHUONE?	17
4.3. KYLÄYHDISTYSKÖ JA KYLÄINFO?	18
5. PUSULA KIRKONKYLÄNÄ	19

JOHDANTO KYLÄSUUNNITELMAAN

Pusulan kirkonkylän kyläsuunnitelman tarve alkoi nousta Pusulan aluetoimikunnasta vuosien 2018-19 aikana. Kirkonkylällä ei ollut omaa kyläyhdistystäkään enää. Nummi-Pusulan kunnan aikana sellainen oli kyllä ollut, mutta toiminta oli hiipunut siihen pisteeseen, että se lopetettiin ennen kuntaliitosta Lohjaan. Kuntaliitos tapahtui v.2013 ja tällöin Lohjalla aloitettiin Lohjan Kylät ry:n avustamana lähidemokratian kehittäminen. Kahdeksalle Lohjan alueelle perustettiin aluetoimikunnat ja näin syntyi Pusulaankin oma aluetoimikuntansa, johon kuului koko entinen Pusulan kunnan alue.

Ensimmäinen aluetoimikuntakausi oli vv. 2013-17 ja toinen kausi vv. 2017-21 valtuustokausien mukaan. Pusulan aluetoimikunnassa on edustettuna mm. Kärkölän, Ikkalan ja Taustan kyläyhdistykset ja muita alueen yhdistyksiä. Aluetoimikunnat saivat vuosittain kaupungin budjetista määrärahan alueen kehittämiseen asukkaiden ja yhdistysten toiveiden ja tarpeiden mukaan. Aluetoimikunnassa nähtiin tarve kehittää kirkonkylän aluetta viihtyisämmäksi etenkin urheilukentän alueen ympäriltä ja rakentaa siitä kirkonkylän keskuspuistoaluetta. Yksittäisiä pienhankkeita toteutettiin vuosien 2017-20 aikana kuten esim. frisbee-rata, istuinpenkkejä alueelle, liikuntavälineitä lähiliikuntakentälle ja syksyllä v.2020 istutettiin kentän ympärille valtaisa määrä narsisseja ja skilloja.

Aluetoimikunnan pienhankehankinnat olivat kuitenkin yksittäisiä, erillisiä hankintoja ja näin syntyi vuoden 2019 aikana ajatus selvittää kyläläisten näkökantoja kylän kehittämisestä ja viihtyisyyden kasvatamisesta laajemmin. Toki oma osuutensa oli Lohjan

Kyliä ”Toimivat kylät” -hankkeen kautta palkatuilla kyläasiamiehillä Paula Ojansuulla ja Lotta Paakkunaisella. Heidän työkuvaansa kuuluikin sopivasti Lohjan kylien kehittämisen avustaminen kyläkyselyiden ja kyläsuunnitelmien kautta. Näin polkaistiinkin Pusulan kyläsuunnitelma liikkeelle tammi-helmikuussa v.2020 Paula Ojansuun ja aluetoimikunnan varapuheenjohtajan Liisa Jääskeläisen vetämänä. Tänä aikana ehdittiin pitää yleinen kyläilta ja kaksi työryhmäiltaa. Kyläkysely sai alkunsa ja liikkeelle lähdettiin. Kysely ja kylän kehittämisen ideointi hieman hiljentyi keväästä syksyyn. Loppuvuodesta lähdettiin taas uudelleen liikkeelle. Kyläasiamies Lotta Paakkunaisen avulla kysely saatiinkin valmiiksi jo toteutettua helmikuun v.2021 aikana Liisa Jääskeläisen vetämänä. Kyläryhmä pääsi työstämään kyselyn tuloksia maaliskuussa ja pienimuotoinen lehdistötilaisuus pidettiin pikkuOmenassa 25.3.2021.

Kyläkysely antoi paljon aineksia Pusulan kylän kehittämiseen. Kiitos avusta, Lohjan kylien kyläasiamiehet Paula Ojansuu ja Lotta Paakkunainen ja Lohjan Kylät ry. Pusulan kirkonkylän ensimmäinen kyläsuunnitelma julkaistaan toukokuussa v.2021. Kyläryhmässä ovat vetovastuussa keväällä v. 2021 toimineet Liisa Jääskeläinen, Markku Lehtola, Pertti Numminen, Pekka Ruohoranta ja Sami Virpiö. Kyläsuunnitelman valmistuessa tulee ratkaistavaksi, minkälaisella ryhmämuodolla suunnitelmaa aletaan viemään kohti toteuttamista ja eläväksi tekemistä.

Kansilehden miete kirjasta ”Kummost silloin oikeen mahroi olla”, joka julkaistu v.2000. Kirjaa ovat koonneet Nummi-seura ja Pusula-seura. Tekstin on koonnut Olli Hiidensalo.

2. MENNEISYYDESTÄ NYKYISYYTEEN

Pusulankirkko

Pusulasta löytyy kulttuurimuinaismuisto - ...Kalkkia on poltettu Pusulassa jo ennen varsinaista 1800-luvun kalkkitehdasta.

2.1. PUSULAN HISTORIAA

Pusulankylän ensimmäinen tiluskartta on vuodelta v.1773. Asutusta alueella on ollut jo kivikaudella, vaikka varsinaisia esinelöytöjä ei tältä ajalta Pusulasta löydykään. 1600-luvulla asutusta alkoi syntyä Pusulaan Jäämäjärven rannalle. Varsinainen Pusulan kirkonkylän alue oli osittain köyhää korpimaata, jossa oli kuitenkin hyvät metsästysmaastot. Tilat pysyivät pieninä ja elämisen eteen jouduttiin tekemään paljon töitä. Kauniit maisemat eivät kuitenkaan antaneet helpolla leipää. Vaikka väestöä ei paljoa alueella ollutkaan,

olivat kaikki Pusulan alueen kylät saaneet jo alkunsa 1500-luvun lopulla Kärkölästä lukuun ottamatta. Varsinainen Pusulan alue sai syntyä v.1637, jolloin piispa Isak Rothovius antoi alueen talpojille luvan rakentaa Pusulaan oma rukoushuone, mikä valmistuikin v.1640. Tallinnasta ostettiin kirkonkello tapuliin v.1681.

1760-luvulla alettiin Pusulassa pitämään omia pitäjäkokouksia, joita johti kirkkoherra. Pusula oli edelleen Lohjan emäseurakunnan alaisuudessa ja kirkon vero-

Pusulankylä Jäämäjärven rannalla keuhäisenä iltana

tus suuntautui Lohjalle. Pitäjänkokouksissa hoidettiin kirkon asioiden lisäksi alueen yhteisiä viljamakasiineja, alueen köyhien hoitoa ja kansanopetusta. Vanha kirkkorakennus ja tapuli kelloineen alkoivat olla jo niin huonossa kunnossa, että uutta kirkkoa Pusulan alettiin suunnitella 1700-luvun lopulla. Uusi kirkko valmistui Pusulaan v.1835, mutta valitettavasti rakentamisessa tapahtui paljon virheitä ja kirkkoa jouduttuun useaan otteeseen korjaamaan seuraavat kaksikymmentä vuotta.

Lukutaitoa on Pusulan lapsille opetettu jo 1750-60-luvulta lähtien. Opetusta annettiin kirkon lukkarikoulussa ja sunnuntaikoulussa 1860-70-luvulle saakka, jolloin Suomessa sai alkunsa kansakoululaitos.

Pusulaankin saatiin ensimmäinen ”kirjanoppinut” opettaja v.1856. Tosin opettaja-tilanne ei ollut pysyvä

ja uusi alku otettiin perustamalla Pusulaan kokeiluna ”kiertokoulu” v.1867. Liekö sitten ollut syynä opettajan ”pätevyyden puute” vai oppilaiden haluttomuus opiskeluun, mutta kiertokoulusta ei vielä tällöin syntynyt Pusulaan jatkuvaa käytäntöä.

Pusulalaiset eivät olleet tyytyväisiä Lohjan keisarillisen pitäjän alaisuudessa. Pusulan pitäjänkokouksessa alettiin puhua Lohjasta irtaantumista ja v.1861 Pusulan edustajat menivät Lohjan pitäjänkokoukseen ilmoittamaan halustaan irrottautua Lohjan keisarillisesta pitäjästä. Sopuun ei kuitenkaan tällöin päästy. Lopullisen ”itsenäisyyden” Pusula sai senaatissa 24.2.1862. Tällöin vielä alueiden hallinosta Suomessa vastasi kirkko ja kirkkoherra. Varsinainen kunnallishallinto sai alkunsa valtiopäivien asetuksesta v. 1865. Sen jälkeen erotettiin Suomessa, joka oli lähes koko 1800-luvun Venäjän keisarikunnan autonominen osa, kirkon asiat maallisista asioista ja kuntakokoukset saivat alkunsa. Koulujen rakentaminen Pusulassa sai alkunsa 1870-luvulta lähtien kiihtyen 1900-luvun ensimmäisille vuosikymmenille. Pusulan kunta toimikin kansansivistyksessä esimerkiksi antaen oppilaille ilmaiseksi kirjat ja koulutarvikkeet.

1910-luvulla maailmassa syttyi ensimmäinen maailmansota. Suomalaiset kokivat hetkensä koittaneen ja Suomi julistautui itsenäiseksi 6.12.1917. Itsenäisyyden alkua varjosti kuitenkin sisällissota, joka näkyi Pusulassa mm. Ahjolan palona v.1918. Tässä palossa paloi Pusulan kuntahallinnon asiakirjat ja osa alueen kirjallisesta menneisyydestä. Siitä kuitenkin alkoi Pusulan alueen kehittyminen ja nykyisen kunnan muotoutuminen.

Lähde: Osmo Jussila, ”Pusulan historia vv.1859-”, Vammalan kirjapaino v. 1977

Paloasema - Paloaseman seinällä näkyy entisen Nummi-Pusulan kunnan vaakuna, joka kuvaa kunnan tunnusta putkilukkoa.

Ahjonsuun kauppmuseo kesäillassa

2.2. PUSULAN KUNNASTA LOHJAN KAUPUNKIIN

Jo ennen itsenäistymisjulistustakin Pusulassa kuten muuallakin Suomen suurruhtinaskunnassa oli alkanut yhteiskunnassa liikehdintää maattomien ja valtaa pitäneiden tilallisten keskuudessa. Itsenäisyys synnyttikin maahamme kaksi liikettä – punaiset ja vakoiset. Tämä näkyi myös Pusulassa ja tähän liittyi myös maamiesseuran rakennuksen Ahjolan palo. Itsenäisen maan rakentaminen pääsi jatkumaan tilanteen rauhoituttua. Itsenäisyyden tuoma äänioikeus muutti Pusulankin kunnan hallintoa tuoden pienviljelijät ja tilattomatkin mukaan valtuustoon. Monimuotoista harrastustoimintaa syntyi eri kylille. Karisjärvelle perustettiin 1900-luvun alussa Uudenmaan ensimmäisiä voimisteluseuroja. Samassa kylässä harrastettiin ahkerasti myös kansantanssia. Suosittua oli myös monimuotoinen yhdistystoiminta kirkolla ja kylillä.

Asukasluku pysyi kuitenkin vähälukuisena ja 30-luvulla väkeä alkoi siirtyä Pusulasta muualle. Alueelle ei syntynyt tehtaita eikä muuta työtä Arimaan lasitehdasta ja sahoja lukuun ottamatta siinä määrin, että maattomille olisi syntynyt kelvolliset elinolosuhteet. Syynä siihen oli kylän sijainti; rautatieyhteydet puuttuivat ja matkaa pääteille oli. Kouluja kyllä rakennettiin Pusulan alueelle ja kansakoulut saivat vankan jalansijan.

Väkiluvun pysyessä alhaisena alkoi 1960-luvulla syntyä keskustelua kuntaliitoksen tarpeesta. Mahdollisuuksia oli kaksi – Karkkila ja Nummi. Pitkään asiaa pohditiinkin. Liittyminen Nummen kanssa tapahtui vasta 1980-luvulla. Nummi-Pusulan kunta syntyi v.1981.

Nummi-Pusulan kunnasta kasvoi suosittu mökkikunta. Kauniit maisemat ja lukuisat järvet vetivät ihmisiä muualta viettämään vapaa-aikaa kunnassa. Vakituisten asukkaiden määrä ei kuitenkaan noussut kasvat-

tamaan kunnan taloutta vakaaksi ja edessä oli jälleen kuntaliitos. Nyt palattiin takaisin osaksi Lohjaa, josta 1860-luvulla oli erottu omaksi pitäjäksi, vuonna 2013. Pusulan aluetta oli kutsuttu aikaisemmin Ylä-Lohjaksi. Tätä nimitystä onkin paikoitellen alettu kuntaliitoksen jälkeen jälleen suosimaan.

Lähde: ”Pusulan historia”, Osmo Jussila

Pusulan kylämuseon aitta

Keskuskentän takana Maamiesseuran Ahjola

3. KYLÄKYSELY

3.1. AINUTLAATUINEN YHDISTELMÄ – PUSULA

Pusulan kyläkyselyn valmistaminen alkoi tammikuussa v.2020 Lohjan Kylien ”Toimivat kylät”- hankkeen kyläasiamies Paula Ojansuun avulla. Ensin tutustuttiin kyläsuunnitelmiin ja niiden tavoitteisiin. Sitten aloitettiin kerätä ideoita ja miettiä, mitä haluamme kyläkyselyltä ja -suunnitelmalta. Pusulan kirkonkylässä ei oltu aikaisemmin tehty kyläsuunnitelmaan, joten nyt oltiin aloittamassa jotakin uutta. Ennen koontumisrajoituksia ehdittiin pitämään kaksi suunnitteluiltaa ja saatiin koottua kyläryhmä henkilöistä, jotka haluavat olla aktiivisesti mukana kyselyn ja suunnitelman tuottamisessa. Seuraavan kerran asiaan päästiin palaamaan vuoden vaihteessa ja kysely suoritettua helmikuussa.

”Ainutlaatuinen yhdistelmä – Pusula” vastasi eräs kyselyyn osallistuneista. Kyselyn mukaan elämä ja olominen Pusulassa viehättää ennen kaikkea luonnon rauhan ja toisaalta sopivan kirkonkylä-taajaman ja yhteisöllisyyden yhdistelmänä. Kyläkysely oli menestys ja siihen tuli yhteensä 214 vastausta. Vastaajat olivat aktiivisia ja nähneet vaivaa myös vapaamuotoisissa vastauksissa miettiessään viehätystekijöitä ja kehityskohteita.

Pusulassa viihtymisen ylivoimaisina vahvuuksina nousevat vastauksissa esiin luonto, maalaisympäristö, oma rauha ja tila. Vastaajien kokemuksen mukaan kylällä on hyvä sijainti, ystäväpiiri ja sukulaiset ovat tärkeitä, oma asumistapa miellyttää, asumiskustan-

Tätä julkista palvelua pusulalaiset arvostavat!

nukset ovat kohtuulliset ja palveluja on tarjolla. Kyselyssä kaikkien olemassa olevien palveluiden puolustaminen oli äärimmäisen yksituumaista. Samanlainen pusulalainen yksituumaisuus löytyy harrastusmahdollisuuksien ylläpitämisestä ja kehittämisestä.

Vapaasti kirjoitetuissa viesteissä nousevat esille yleisimpänä luontoon ja liikkumiseen liittyvät toiveet. Levennettyjä pientareita tai kevyen liikenteen väyliä sekä valaistuksen jatkamista toivottiin Pusulasta niin Hyönölän suuntaan kuin Töllin ja Kaukelankin suuntaan. Useimmiten nousi esiin kevyen liikenteen väylä ja valaistus Hyönölään.

Merkittyä ja valaistuja kävelyreittiä toivottiin myös

Päiväkodin pihan takana on kylän tenniskentät

Töllinkoski keväisessä voimassaan

Pusulan uimarannalla vietetään kesää juhannusaattona v.2020

metsäluontoon, samoin esim. retkihihtolatua. Ole-massa olevista ja vakiintuneista kävelyreiteistä toivottiin enemmän tietoa. Uimarannan ja Pusulan koulun ympäristön kehittämistä toivottiin. *”Tekonurmi futiskenttä. Nykyinen hiekkakenttä on kakka.”*

Toista ruokakauppaa toivottiin mm. piristämään kilpailua myös hintatasossa. Uusia harrastusmahdollisuuksia, kokoontumistiloja ja siisteyttä kylälle toivottiin myös. Niin ikään toivottiin esimerkiksi majoitusmahdollisuuksia ja kestävän matkailun kehittämistä, viinimyymlää, vuokrattavia soutuveineitä, kimpapakyytimahdollisuuksia, kyläyhdistystä, kuvataidekurssia, metsästys- ja kalastusmahdollisuuksien lisäämistä, luistelurataa järvelle, yleistä saunaa, vuokrattavia etätyöpisteitä. Kyläkyselyn merkitys on kaikkien villienkin toiveiden nostaminen esille. Kaikki tämä tuo tietoa asukkaiden ja kesäasukkaiden monenlaisista toiveista; luo pohjaa tulevaisuuden kehityshankkeiden pohdinnalle.

Pusulaa koskevista uhkakuvista kyselyssä oltiin myös hyvin yksituumaisia: Mitään kunnallista palvelua ei ole enää varaa menettää kylältä. Lohjan kaupungin investoinnit ja aktiviteetit uhkaavat keskittyä liikaa vain kaupunkikeskustaan. Väestön ikääntyminen ja julkisen liikenteen puute huolettavat myös. Bussivuoroja toivottiin ennen kaikkea Helsingin suuntaan, toiseksi eniten Lohjan suuntaan.

Pusulan tietoliikenneyhteyksiä pidettiin hyvinä, ainakin siedettävänä. Kirjaston toiminnan kehittämiseen tuli myös paljon hyvä ajatuksia.

Ainutlaatuista pusulalaista tunnelmaa on myös vastauksissa esiinnoussut yhteisöllisyyden korostaminen.

Vastauksien mukaan tarvitaan yrittäjien yhteistyötä kirkonkylän palvelujen nostamiseksi, tarvitaan asukkaita, jotka kuluttavat paikallisia palveluja, tarvitaan asukkaiden keskinäistä yhteistyötä harrastustoiminnassa, tarvitaan paikallisten tuottajien toria, kokoon-tumispaiikkoja ja niin edelleen. Mutta Pusulan kyläkyselyn vastaajat halusivat myös vastata huutoonsa: valtaosa vastaajista ilmoittautui tulevina aikoina tal-koiisiin ja yhteisiin projekteihin kylämme hyväksi.

Vastaajien joukosta valtaosa oli työikäisiä ja jakautui-vat melko tasaisesti 26 – 65 vuotiaisiin. Kaksi kolmas-osaa oli 36 -65 vuotiaita. Ikääntyneet olivat vastaajien joukossa aliedustettuina, heitä oli vain 17% vastaajis-ta. Koululaisia ja nuorisoa oli mukana muutamia.

Vastaajien Pusula-suhde jakautui melko tasan nel-jään ryhmään, neljännes oli syntyperäisiä, neljännes yli 10 vuotta Pusulassa asuneita, neljännes alle 10 vuotta ja neljännes oli vapaa-ajan asukkaita. Kolme neljästä vastaajasta oli naisia. Kysely toteutettiin osa-na Pusulan kyläselvitystä ja selvityksen teon vahva keskushenkilö oli Liisa Jääskeläinen.

Pusulán koulu on mielenkiintoinen rakennus ja pidetty lähikoulu

3.2 LASTEN NÄKÖKULMIA

Lapset ovat itseoikeutettuja kyläkyselyyn vastaajia – viettäväthän he ennen yläkouluun siirtymistään suurimman osan elämästään juuri Pusulassa. Kyselyyn osallistuttiinkin Pusulan koulussa innokkaasti ekaluokkalaisista kuudenteen. Vastauksia myös kuvattiin piirtämällä. Lapset tarkkailevat ympäristöään yllättävän tarkasti ja heiltä löytyy mielipiteitä, miten kyläämme voitaisiin kehittää entistä mukavammaksi.

Eniten vastauksissa tuli esille uimaranta ja keskustuksen alue. Uimarannalle toivottiin liukumäkeä, penkkejä, pöytiä, vesileluja, jäätelökioskia ja kiipeilyteline; enemmän aktiiviseen tekemiseen liittyviä mahdollisuuksia. Pukukoppi koettiin huonokuntoiseksi ja lainsiruja on toisinaan yllättävän paljon. Roskakorien lisääminen voisi myös parantaa rannan siisteyttä. Laituria kaivattiin myös.

Pusulan

Ryld

Olen huomannut:

- Ei ole tarpeeksi roska koreja
- Ei ole paljon kaunetta (Se on helppoa)
- Pusulan uimarannan siivoilla silloin huuhoo voisi leikata tällöin ☺
- Bussi pysäkki joka on kirkon vieressä niin sitä voisi vaihtaa maalata (Se on aika ruma)
- Lisää penkkejä.

(roskaaminen loppuisi ehkä...)

6.12

suuksia on kouluikäisille lapsille liian vähän. Se tuli esille monesta vastauksesta. Keskuskentän ympärille kaivattiin keppihevosrataa, parkourtelineitä, skeittiramppia, kiipeilypuuta, pyöräilyrata kuten on Metso-lan koulussakin. Koulussa oltiin selvästi tietoisia, mitä löytyy muiden lohjalaisten koulujen pihoilta.

Lapset olivat huomioineet myös, että Pusulassa on roskaista. Heidän näkemyksensä olikin, että kylällä tarvitaan lisää roska-astioita ja niitä pitää myös osata käyttää. Viihtyisyyttäkin voisi kylällä lisätä esimerkiksi kukilla. Kukkia voisi myös asukkaat itse kasvattaa – se on helppoa! Bussipysäkki kirkon vieressä on todella tylsä. Sen voisi vähintäänkin maalata kirkkailla väreillä.

Ympäristöllä on lapsille hyvin suuri merkitys. He huomioivat puutteita ja osaavat kertoa, miten sitä voitaisiin parantaa ja mistä he pitävät. Lasten mielipiteille ja arvioinneille on annettava enemmän arvoa.

Pusulän kylämuseon pihalla vietetään perinteisesti yhteistä lauluilta yhdessä seurakunnan kanssa loppukesästä.

3.3 KYSELYSTÄ KYLÄN KEHITTÄMISEEN

Kysely on suoritettu ja kyselytuloksiin pohjautuva suunnitelma valmistumassa. Vastaukset antavat selvän suunnan – viihtyisää ja mukavaa kyläämme on syytä ryhtyä kehittämään entistä paremmaksi. Vastaukset antoivat monenlaista näkökulmaa, miten se voisi tapahtua ja mitä kaivataan ja tarvitaan.

Yleensä kyläkyselyitä suorittavat kyläyhdistykset. Pusulan kirkonkylässä kyläyhdistystä ei ole. On kylä menneinä vuosina ollut, mutta sitten yhdistykseltä loppui puhti. Kyläyhdistykset ovat kaikille alueen asukkaille ja vapaa-ajan asukkaille avoimia yhteisöllisiä ryhmiä, joiden tavoitteena on pitää yllä kylän hyvinvointia monipuolisesti ja toimia yhteisön kehittämisen moottoreina. Siinä työssä kyläyhdistykset eivät ole yksin. Lohjan Kylät ry muodostuu Lohjan kylien ja kyläyhdistysten edustajista ja se toimii lohjalaisten kylien kattoyhdistyksenä. Lisäksi kylien ja kyläyhdistysten apuna ja kehittämismahdollisuuksien tuojana toimii Ykkösakseli, joka toimii Lohjan, Karkkilan, Vihdin ja Salon alueilla. Ykkösakseli on yhdistys, jonka hallituksen jäsenenä on toiminta-alueen yhdistysten edustajia sekä maaseutualueiden edustajia eri puolilta toiminta-aluetta. Ykkösakseli koordinoi mm. erilaisia toiminta-alueen toimijoille suunnattuja kehittämishankkeita ja rahoituksia. Hakijoina on yleensä yhdistykset kuten myös kyläyhdistykset.

Kyläyhdistystä tarvitaan yhdistämään kyläläisten voimia kehittää omaa kylää. Kehittäminen vaatii suunnittelua ja usein myös rahoitusta. Kyläyhdistys voi myös olla mainio kumppani kaupungille alueen kehittämisessä. Tässä tilanteessa Pusulassa nyt ollaan. On saatu kerätyksi tietoa ja ideoita. Seuraavaksi tarvitaan siis kyläyhdistys tai kyläyhteisöjaos viemään niitä eteenpäin kohti toteuttamista. Kyläyhdistys on oma yhdistyksensä, jaos puolestaan on jonkun toisen yhdistyksen itsenäinen toimija. Kyläryhmäläiset kokoavat kyläläisiä koolle turvallisuuden niin salliessa tämän vuoden aikana ja keskustellaan yhdessä asiasta. Suunta on selvä.

Olisitko kiinnostunut osallistumaan Pusulan kehittämiseen ja kyläyhdistyksen perustamiseen?
Ota yhteyttä: kylasihteeri2020@gmail.com

Pusulan MLL:n kesätapahtuma Heinähärdelli kerää vuosittain runsaasti yleisöä.

Kauppamsueon kansallispupujen tuuletuspäivä, Ulenius - Ahjonsuun kauppmuseon pihassa tuuletetaan kansallispukuja 5.8. kansallispukujen kansallisena tuuletuspäivänä. Kuvassa paikkakunnan kyläpelimanni Ulenius.

4. KYSELYSTÄ KYLÄSUUNNITELMAAN

4.1. NÄKÖKULMIA ETEENPÄIN

Viime vuoden ideariihessä tuli jo esille eräitä asioita, jotka on syytä saada paremmalle tolalle. Yksi oli alueen tiedon kerääminen yhteen paikkaan. Tällä hetkellä tapahtumista saadaan tietoa alueen lehtien seurapalstoilta, ystäviltä ja tuttavilta ja pikkuOmenan ovesta ja Töllin Myllyn ilmoitustaululta. Lisäksi kaivataan selkeämpää tietoa alueen palveluista ja yrityksistä. Tapahtumia on myös ikävästi päällekkäin, kun yhdistyksillä ei ollut keskinäistä yhteistyötä alueen tapahtumien koordinoimisesta. Tarve oli selkeä. Tarvitaan yksi yhteinen tiedotuskanava, joka ratkaisee edellä kuvatut ongelmat.

Toinen selkeä esille tullut seikka oli kyläläisten tahto olla kehittämässä kylää ja kylän hyvinvointia yhteisöllisesti. Selkeää oli myös tarve saada pidettyä nykyiset palvelut kylällä. Yhdestäkään ei voida luopua. Lisää kyllä voi tulla. Julkista liikennettä halutaan lisätä Helsingin suuntaan. Lohjalle suuntautuvaa liikennettä tarvitaan myös lisää, mutta sen toteuttamisessa voisi kehittää erilaisia muotoja kuten esimerkiksi kimppakyytijärjestelmää. Terveysaseman säilyminen koettiin ideariihessä ja myös vastausten perusteella erittäin tärkeäksi. Pusulan alueella asuu paljon ikääntyviä, joiden julkisen terveydenhoidon tarve tulee kasvamaan. Ikääntyvien toivotaan pystyvän asumaan omassa kodissaan mahdollisimman pitkään. Jotta näin tapahtuisi, tarvitaan myös jalkautuvia kuntapalveluja.

Pusulassa nautitaan liikkumisesta ja ulkoilusta. Luonto koettiin ylivoimaisesti yhdeksi Pusulan alueen vetovoimaisuustekijäksi. Mahdollisuuksia liikkumiseen luonnossa haluttiin myös kehittää. Ylivoimaisen ykkösenä toivottiin valaistusta kirkonkylän ja Hyönölän välille kuten myös tien pientareiden leventämistä. Kävelyreittejä haluttiin myös monipuolistaa ja laavukin olisi mukava saada. Pusulan alueella on paljon polkuja, joista on tietoa joillakin, mutta ei kaikille. Tätä tietoa haluttiin myös saada laajemmin jaetuksi. Keskuskentän aluetta halutaan kehittää keskuspuistoksi ja etenkin lapset toivoivat alueelle enemmän erilaisia liikkumisen mahdollisuuksia. Aluetta halutaan kehittää myös yhteiseksi oleskelualueeksi. Puistomaisuutta saataisiin erilasiin istutuksin ja penkkien lisäämisellä. Uimarannalle toivottiin soutuvenettä, onkimismahdollisuuksia, penkkiryhmiä, pelimahdollisuuksia.

Liikkumisen lisäksi toivottiin myös mm. Hiidenopiston englannin kursseja ja muita elinikäisen oppimisen kursseja. Lukupiirejä ja kulttuuritapahtumia on liian vähän.

Liikkumisen lisäksi tuli selkeästi esille myös kulttuurilliset tarpeet. Talkootoimiin ja erilaisiin projekteihin oli myös suurta halukkuutta osallistua. Tästä syntyikin ideariihessä ajatus yhteisestä talkooilmoitustaulusta, jonne yhdistykset ja yhteisöt voisivat viedä tietoa vuoden aikana tulevista talkoista. Sieltä sitten kyläläiset voisivat löytää itselleen sopivan talkoopaikan.

Kylän monipuoliset tapahtumat ovat kyläläisten elämän suola. Pusulan alueella on lukuisia yhdistyksiä, jotka järjestävät avoimia tilaisuuksia laidasta laitaan. Ne ovat kaikki hyvin pidettyjä. Lasten ja perheiden tapahtumia järjestää Pusulan MLL. Kesäaikana uimaranta on suosittu tapahtumapaikka juhannusjuhille ja Pusulan Lionsien kesäjuhla. Onkohan siellä koskaan ollut musiikkitapahtumia? Siihenkin se olisi loistava paikka. Pusula-seuralla on kädentaidonpäivää ja museon lauluiltaa. Kesätorit ja kesäkirppikset ovat ehdoton osa Pusulan kesää. Pusulan krouvilla on myös useita tapahtumia ja krouvi on mukana myös kesäisessä tennisturnauksessa. Töllin Myllyn alueella järjestetään lähes perinteeksi muodostunut kansainvälinen Sirkus-Pusu. Tapahtumia on vuoden mittaan lukuisia, tässä vain muutamia esimerkkejä.

Vähiten tuli ideoita ja kehittämisajatuksia nuorisoon liittyen. Yhtenä syynä varmastikin oli nuorten vähäinen osallistuminen kyselyyn. Nuorisotoimintaa ylläpitää pääasiassa Pusulan VPK ja Nummen Samoojat -partiolippukunta. Kylän nuorisotila sijaitsee Kivikoulun yläkerrassa. Myöhemmin on suoritettava oma erillinen nuorisokysely, jossa kartoitetaan nuorten omia toiveita.

Monet ideoista ovat toteutettavissa pieninkin toimenpitein ja kyläläisten omin voimin. Useampaan kuitenkin tarvitaan kyläyhdistystä/kyläyhteisöjaosta viemään asiaa eteenpäin kaupungin suuntaan, Elyyn tai muuhun valtiolliseen toimijaan. Pusulan aluetoimikunta voi olla apuna avustavana toimijana. Valaistuksen saaminen Hyönölään ja tien levennys on ensimmäisiä asioita, joita pitää lähteä selvittämään kuten myös keskuskentän alueen rakentaminen keskuspuistoksi. Lapset ovat toivoneet enemmän harrastusmahdollisuuksia ja monipuolisempia liikkumistapoja. Tässä on kyse lasten hyvinvoinnista ja siihen on suhtauduttava vakavasti. Kaikilla esitetyillä ideoilla ja kehittämisajatuksilla pidetään yllä ja kasvatetaan asukkaiden hyvinvointia ja niihinkin pitää suhtautua vakavasti. Niitä kylällä tarvitaan.

Tässä koottuna Pusulan ensimmäiset, kyläkyselyyn perustuvat kehittämistoimenpiteet:

- » kävelyreittien kehittäminen ja kokoaminen; reittimerkinnot ja pientareiden leventäminen esim. Hyönälän että Töllin suuntaan, mutta myös muualle
- » valaistusta kävelyreiteille
- » hiking-kulttuurin kehittäminen; Pusula -hiking
- » uimarannan kehittäminen enemmän kylän kesävapaa-ajanvieton paikaksi
- » Pusulan keskuspuisto; keskuskentän aluetta kehitetään Pusulan keskuspuistoksi
- » Pusulan kotisivut eli Pusulainfo, joka palvelee pusulalaisia, vapaa-ajan asukkaita ja kaikkia alueesta kiinnostuneita monipuolisesti

4.2. KIRJASTOTAKO KYLÄN OLOHUONE?

Kirjasto on kylän keskeinen kunnallinen palvelumuoto. Se sijaitsee Kivikoulussa, rakennuksessa, joka oli aikaisemmin kirkonkylän koulurakennus. Kirjasto sai kyselyssä paljon kiitosta. Henkilökuntaa arvostetaan suuresti sekä heidän ystävällistä asennettaan asiakkaita kohtaan. Kirjastoa myös toivottiin kehitettävän. Toivottiin innostavia lukupiirejä, kirjailijatapahtumia ja pieniä esityksiä. Kalustusta toivottiin uusittavan nykyaikaisempaan, olohuonetapaisempaan suuntaan. Kirjastoon toivottiin myös lisää erilaisia lainausmahdollisuuksia, joita on paljonkin Lohjan keskuskirjastossa ja pääkaupunkiseudun kirjastoissa. Pusulan kirjaston toimintaa toivottiin kehitettävän monipuolisemmaksi ja ajassa liikkuvaksi. Pusulalaisilla on paljon tietoa, miten asiat ovat muualla ja mitä ne voisivat olla myös Pusulassa kirjastonkin suhteen. Kirjasto voisi myös toimia erinäisten kyläpalveluiden välittämisen keskuksena kuten esimerkiksi kylän soutuveneen vuokrauspisteinä.

Kivikoulussa on kirjasto ja yläkerrassa nuorisotila

Pusulán kirkonkylältä puuttuu kaupungin omistamia, kylätoimintaan sopivia tiloja. Koulun tiloja toki voidaan käyttää, mutta luokkatiloista on vaikea saada aikuisten tarpeisiin sopivia kohtaamistiloja. Sopsisiko siihen tarpeeseen kirjaston tilat? Vastausten perusteella näin voisi kyllä olla. Kyläyhteisö voisi saada lukutilaan oman ilmoitustaulun ja materiaalipaikan. Lukutilan kalustoa uudistamalla tilasta voisi saadakin pienen luku- ja yhteisötilan. Aulaankin voisi mahdollisesti saada pöydän ja tuoleja.

Kirjasto on Pusulassa tärkeä paikka. Siitä halutaan pitää kiinni, sitä halutaan kehittää ja sen käyttömahdollisuuksia halutaan lisätä myös kyläläisten kesken.

4.3. KYLÄYHDISTYSKÖ JA KYLÄINFO?

Pusulán alueella toimivia kyläyhdistyksiä löytyy Kärkölästä, Ikkalasta, Karisjärveltä ja Tavolasta. Ne ovat kaikki syntyneet ylläpitääkseen kyläläisten hyvinvointia, kylän yhteistä toimintaa ja kylän sielua ja elämää. Kyläyhdistys voi myös ottaa kantaa, antaa lausuntoja ja esittää epäkohtia korjattavaksi. Sillä on siis alueellista voimaa ja painoa. Kyläyhdistykset suunnittelevat kylän toimintaa, kehittämistä ja voivat hakea myös rahoitusta siihen esimerkiksi Ykkösakselilta. Tätä tarvitaan myös kirkonkylällä. Tarvitaan yhteinen suunnitelma, miten kylää kehitetään ja huolehditaan kylän hyvinvoinnista. Ensimmäinen kirkonkylän kyläsuunnitelma onkin nyt syntymässä.

Pusulán oman kyläyhdistyksen perustamisesta on jo vuosi sitten tapaamisissa keskusteltu ja se on tullut esille myös kyselyssä. Mahdollisuuksia on nyt kaksi; kyläyhdistys tai kyläyhteisöjaos. Toisen yhdistyksen alla toimiva kyläjaos on kevyempi järjestää ja ylläpitää. Voisiko tällainen yhdistys olla Pusula-seura vai joku muu alueen yhdistys? Tätä asiaa selvitetään ja tilanteita kartoitetaan, mutta asia pitää saada päätökseen lähikuukausien aikana.

Kyläkyselyn yhtenä selvänä tuloksena tuli esille tiedon saamisen vaikeus. Varsinkin vapaa-ajan ja alueelle muuttaneet asukkaat kaipaavat tietoa, mitä kylällä tapahtuu ja missä. Tällä hetkellä tieto on hyvin pirstaloitunut eri paikkoihin. Tähän yhtenä mahdollisena ratkaisuna mietittiin vuoden 2020 alussa kylän yhteistä mobiilisovellusta. Sen ylläpitäminen olisi melko työlästä ja vaatisi käyttäjiltä toimenpiteitä asennuksen ja päivittämisen muodossa. Myös osa potentiaalisista käyttäjistä voisi rajautua pois sovelluksen alustan takia. Ajatukset vaihtuivat tältä pohjalta niin, että ”kyläinfo” on tarkoitus rakentaa tavallisen kotisivun muotoon, jolloin se tavoittaa ilman asennuksia ja päivityksiä, laitteesta riippumatta, kaikki halukkaat käyttäjät.

”Kyläinfo”-sivujen sisältö tulee kasvamaan tarpeitten mukaan, mutta tässä vaiheessa pääkategorioita ovat ainakin tapahtumat, palvelut, yritykset ja harrastusmahdollisuudet. Lisäksi on ehdotettu kunnassa pitkään asuneitten ihmisten tarinoita ja haastatteluja. Kategorioita ja tietoja saa sivun kautta kuka tahansa ehdottaa lisättäväksi.

Kylämaisemaa

5. PUSULA KIRKONKYLÄNÄ

Pusulan kirkonkylän alku on 1600-luvulla. Jäämäjärven alue koettiin paikaksi, jonne haluttiin rakentaa alueen rukoushuone ja myöhemmin kirkko – rakentaa Pusulan laajojen alueiden ja kylien keskus. Alueemme kehittyminen on ollut verkkaista ja maaseutumaisuus säilynyt. Työllistyminen tilojen ja sahojen lisäksi ei ole kokenut kasvua jo menneet kalkki – ja lasitehdasta lukuun ottamatta. Näin on Pusulan kirkonkylä säilynyt kirkonkylänä. Toisaalta kirkonkylästä on muodostunut omaleimainen, kylämäinen asuinympäristö, jollaisella on paikkansa tässäkin ajassa. Se on edelleen lähikylien keskus ja tätä seikkaa ei pidä aliarvioida. Pusulan alue on pinta-alaltaan laaja alue, jossa on useita kyliä. Kyläkeskuksen tarve palveluineen on ilmeinen. Tämä lähtökohta kirkonkylän asukkaiden omien lähtökohtien lisäksi kasvattaa tarvetta kehittää kirkonkylää vastaamaan laajan alueen palvelutarpeeseen. Yhä lisääntyvä vapaa-ajan asukkaiden määrä on myös huomioitava suunnitellessa kylän kehittämistä. Tarve kehittää kirkonkylää on siis olemassa. Nyt suunnitellaan, miten siihen vastataan.

Kirkonkylä koetaan yhteisöllisenä, mieluisana paikkana asua ja elää. *”Hyvä yhteishenki, mukavat ihmiset, kauniit maisemat, yrityksiä, joiden liikeidea ja toteutus ovat erittäin hyvin onnistuneita”, ”maaseudun rauha ja kaunis luonto, samalla kuitenkin pääkaupunkiseudun läheisyys”, ”matonpesupaikka, uimaranta, metsät, mansikkapellot ja kesäjuhlat”.* Tässä esimerkkejä kuvailemaan, minkälaisena paikkana Pusulan kirkonkylä koetaan. Kyläsuun-

nitelmassa puolestaan tuodaan esille, miten kylää kehitetään kohti tulevaisuutta. Kyselyn tulokset antavat siihen paljon eväitä, joista kuitenkin tärkein on vahva kannanotto halusta säilyttää kylä asuttuna ja kehittää sitä. Täällä halutaan elää nyt ja tulevaisuudessa. Askelmerkit eteenpäin ovat selvät. Luonto, liikunta ja liikkuminen ovat keskeisiä kyläläisille tärkeitä asioita, mutta myös kyläkulttuuria tarvitaan. Sillekin löytyi kyselystä ehdotuksia. Pusulan Neste onkin jo ottanut suuntaa tähän mm. järjestämällä viime kesänä ensimmäisen kesäisen runoillan pihaterassillaan. Rohkea aloitus, jolle on myös tulossa jatkoa. Lisääntyvä senioriväestö voi myös olla kylän toimintaa edistävä ryhmä. Heillä on taitoa, tietoa ja myös halukkuutta toimia kyläyhteisössä. Lapsilla oli selvät näkökulmat, miten kylää kehitetään ja se olikin oikein ilahduttavaa. Ideoita esitettiin moneen suuntaan. Ikääntyneiden pieni osallisuus vastanneiden joukosta johtunee kyselyn ajankohdasta. Nuorison osuus oli myös pieni. Heidän mielipiteitään pitää ehdottomasti kartoittaa aivan lähitulevaisuudessa. Heidän mielipiteillään on merkitystä. Myönteiset asenteet kotiympäristöään kohtaan lisäävät tulevaisuudessa mahdollisuuksia palata myöhemmin asumaan saman kaltaisiin ympäristöihin.

Suuri kiitos kaikille kyselyyn osallistuneille kuten myös suunnitelman painattamista tukeville paikallisille yrityksille, joiden toimintaa toivomme asukkaiden omalta osaltaan tukevan. Kylän kehitys tarvitsee kehit-tyäkseen myös yritystoimintaa. Käyttämällä oman ky-

Heinähärdelliä Pusulan koulun pihalla

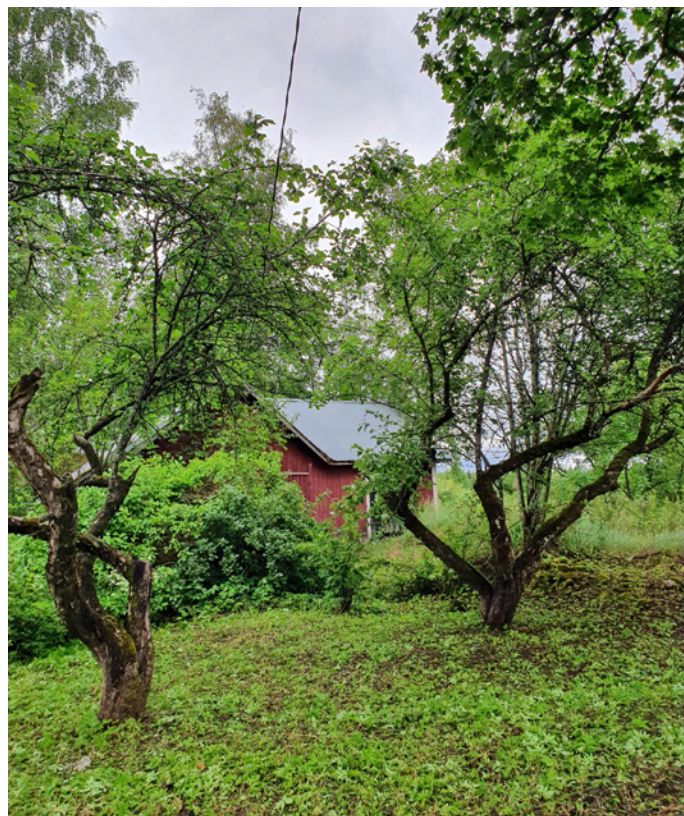

Aluetoimikunta istutti syksyllä v.2020 narsisseja ja skilloja keskuskentän reunoille - matkalla kohti Keskuspuistoa!

län palveluita tuemme kylän tulevaisuutta. Samoin on kyse kunnallisten palveluiden kanssa. Kiitos myös kyläryhmälle, joka innokkaasti lähti mukaan valmistamaan kyläkyselyä – ja suunnitelmaa. Tässä se nyt on – tieviitat valmiina kohti kylän tulevaisuuden rakentamista.

Pusulan alueella on paljon mielenkiintoisia kohteita, jotka rikastuttavat paikallista elämää, mutta joista ei ehkä niinkään tiedetä laajemmin. Kirkolla pikkuOmena, krouvi, Tuukkasen leipomo-kahvila, Neste, Ikkalassa Kokki ja Näkinmäki ovat erinomaisia esimerkkejä paikallisesta kestitystarjonnasta. Näkinmäellä on myös alueen taidegalleria ja majoitus- sekä etätyöpaikka. Kokillla järjestetään myös kesäjuhlia ja musiikkitapahtumia. Se on myös Ikkalan kyläyhdistyksen kesäteatteripaikka. Keräkankare liikkumisen ympäristönä on kyllä tunnettu laajemminkin. Kulttuuria tarjoaa mm. Pusulan-seuran kirkonkylän museo ja Ahjonsuun kauppamuseo. Tässä mainitut ovat vain esimerkkejä, mitä alueemme tarjoaa. Kylämme ja alueemme on monipuolinen asumisen ja elämisen ympäristö.

Ahjonsuun kauppamuseon kesäistä pihamaisemaa

Parasta Pusulassa - Pusula itsessään – kuten eräs pusulalainen asian kiteytti ja näinhän se on.

Kirkon tapuli on näkyvä osa Pusulan kirkonkylää

Karttakuva alkuperäisestä Pusulan kunnan alueesta

Perinteikkäitä leipomotuotteita
Perheyritys jo vuodesta 1960

Leipomo ja kahvila Tuukkanen ky

Koivusalontie 2
03870 Hyönölä
puh. 092266160

JARI PARTANEN

PUSULAN URHEILU JA RAUTA

MARTTILANTIE 8 03850 PUSULA
09-222 2020, 0500 809 395

 *Pusulan Kukka ja
Hautaustoimisto*

Sentraalitie 7
03850 PUSULA
P. 09-2266 112
P. 050 5328 730
Fax 09-2266 577
Hautauspalvelua vuodesta 1932

MEMORIA

Palvelemme teitä kaikissa hautaukseen liittyvissä asioissa.

Marttilantie 12 A 3, 03850 Pusula
Puh. 045 319 6016

*Parturi-
Kampaamo*
Kirsi

Olohuone maaseudun sydämessä

**PUSULAN
KROUVI**

Ruokalistat ja aukioloajat
poikkeusaikana luettavissa:

<https://www.pusulankrouvi.com/>

Meidät löydät myös facebookista!

puh. 09-2266349

NESTE Pusula

Neste Pusula

@NestePusula - Huoltoasema

www.facebook.com/nestepusula

nestepusula@gmail.com

puh. 050 4700676

AVOINNA: MA-PE 9-18, LA 9-14

Kauppakuja 3 C, 09430 Saukkola

Puh. 019 373 148 • www.saukkolanapteekki.fi

PUSULAN SIVUAPTEEKKI

AVOINNA: MA-PE 9-17

Marttilantie 2, 03850 Pusula

Puh. 09 22 66 147

SAMMATIN SIVUAPTEEKKI

AVOINNA: MA-PE 9-17

Lönnrotintie 14, 09220 Sammatti

Puh. 019 356 477

Nummi-Pusulan Kuntoutus

Fysioterapeutti Marjo Mansokoski ja Koulutettu hieroja Joni Ikonen tarjoavat hyvinvointipalveluita aivan Pusulan keskustassa! Jonin rautaisella ammattitaidolla urheiluhierontaa, Marjon lempeällä otteella fysioterapiaa, hierontaa ja liikunnanohjausta, tervetuloa ottamaan aikaa itsellesi!

www.marjomansokoski.com
www.pixafix.fi

Marjo: 0400 012338
Joni: 045 3144313

